

**GLOBAL TA'LIM TIZIMIDA 4K MODULI: XALQARO TAJRIBA VA
O'ZBEKISTON AMALIYOTI**

Abdumajidova Dilnoza Abdumajidovna

Navoiy Innovatsiyalar Uneversiteti

“Maktabgacha ta'lim” yo'nalishi 4-bosqich talabasi

G'ijduvon tuman32-DMTT pedagog tarbiyachisi

dilnozaabdumajidovna06@gmail.com

Tel: (+99877) 235-28-09

Farmonova Dilafro'z Yoqubovna

Buxoro viloyati G'ijduvon tumani

32-DMTT direktor o'rinbosari

Tel: (+99891) 409-73-32

Anotatsiya

Ushbu maqolada zamonaviy ta'lim tizimida 4K moduli — kritik fikrlash, kommunikatsiya, kollaboratsiya va kreativlik kompetensiyalarining mazmuni, ahamiyati hamda ularning xalqaro ta'lim tajribasida qo'llanilish jihatlari tahlil qilingan. Xususan, Singapur, Finlyandiya va AQSH kabi ilg'or ta'lim tizimlaridagi 4K modulining amaliyotlari o'rganilib, ularning O'zbekiston ta'lim tizimiga integratsiyalash jarayoni yoritilgan. Maqolada 4K modulini joriy etishning samarali yo'llari, pedagoglarning zamonaviy metodik tayyorgarligi va raqamli texnologiyalardan foydalanishning ahamiyati haqida so'z yuritiladi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, 4K moduli ta'lim jarayonining innovatsion rivojlanishiga, o'quvchilarda ijodiy va tanqidiy fikrlashni shakllantirishga xizmat qiluvchi muhim konsepsiya ekanligi aniqlangan.

**МОДУЛЬ 4К В МИРОВОЙ СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ:
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА**

Аннотация

В данной статье анализируется содержание и значение модуля 4К в современной системе образования - компетенции критического мышления, коммуникации, сотрудничества и креативности, а также аспекты их применения в международном образовательном опыте. В частности, изучается практика модуля 4К в передовых системах образования, таких как Сингапур, Финляндия и США, а также освещается процесс их интеграции в систему образования Узбекистана. В статье рассматриваются эффективные способы внедрения модуля 4К, современная методическая подготовка учителей и важность использования цифровых технологий. По результатам исследования определено, что модуль 4К является важной

концепцией, служащей инновационному развитию образовательного процесса и формированию творческого и критического мышления у студентов.

4K MODULE IN THE GLOBAL EDUCATION SYSTEM: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND UZBEKISTAN PRACTICE

Abstract

This article analyzes the content and importance of the 4K module in the modern education system - critical thinking, communication, collaboration and creativity competencies, as well as aspects of their application in international educational experience. In particular, the practices of the 4K module in advanced education systems such as Singapore, Finland and the USA are studied, and the process of their integration into the education system of Uzbekistan is highlighted. The article discusses effective ways to implement the 4K module, modern methodological training of teachers and the importance of using digital technologies. According to the results of the study, it was determined that the 4K module is an important concept that serves the innovative development of the educational process and the formation of creative and critical thinking in students.

Kalit soʻzlar

4K moduli, kreativlik, kollaboratsiya, kommunikatsiya, kritik fikrlash, innovatsion taʼlim, xalqaro tajriba.

Ключевые слова

модуль 4К, креативность, сотрудничество, коммуникация, критическое мышление, инновационное образование, международный опыт.

Keywords

4K module, creativity, collaboration, communication, critical thinking, innovative education, international experience.

Kirish

Zamonaviy dunyoda taʼlim tizimi insonning faqat bilim emas, balki hayotiy koʻnikmalarni egallashiga qaratilmoqda. XXI asrda raqobatbardosh shaxsni shakllantirishda 4K moduli — kritik fikrlash (Critical thinking), kommunikatsiya (Communication), kollaboratsiya (Collaboration) va kreativlik (Creativity) asosiy oʻrin tutadi. Ushbu modul xalqaro taʼlim tizimlarida oʻquvchilarning shaxsiy rivojlanishini taʼminlovchi universal konsepsiya sifatida eʼtirof etilgan. Oʻzbekiston ham soʻnggi yillarda taʼlimni modernizatsiya qilish jarayonida 4K modulining tamoyillarini milliy taʼlim tizimiga joriy etishga alohida eʼtibor qaratmoqda.

Adabiyotlar tahlili

So‘nggi yillarda dunyo ta‘lim tizimida 4K moduli — kritik fikrlash, kommunikatsiya, kollaboratsiya va kreativlik kompetensiyalarini rivojlantirishga yo‘naltirilgan tadqiqotlar keng o‘rin egallamoqda. Bu yo‘nalishda ko‘plab xorijiy va mahalliy olimlarning ilmiy ishlari diqqatga sazovor. Xalqaro miqyosda R. Ennis (1985), J. Dewey (2007) va T. Anderson (2010) kabi olimlar tanqidiy fikrlashni shaxsning mustaqil qaror qabul qilish va muammolarni tahlil qilish ko‘nikmasi sifatida talqin qilgan. K. Robinson (2011) esa kreativlikni har bir shaxsda mavjud tabiiy ijodiy salohiyatni ochuvchi pedagogik omil sifatida ta‘riflagan. P. Trilling va Ch. Fadel (2009) tomonidan ishlab chiqilgan “21-asr ko‘nikmalari” konsepsiyasi esa 4K modulining nazariy asosini belgilab berdi. Singapur, Finlyandiya va AQSH ta‘lim tizimlarida 4K moduli asosida ta‘lim jarayonini tashkil etish bo‘yicha keng tajriba to‘plangan. Masalan, Singapurda “Teach Less, Learn More” konsepsiyasi orqali o‘quvchilarning mustaqil fikrlash va jamoaviy ishlash ko‘nikmalari rivojlantirilmoqda. Finlyandiyada esa o‘quv jarayonining barcha bosqichlari 4K kompetensiyalariga integratsiyalashgan bo‘lib, har bir dars ijodiy va tanqidiy fikrlashga yo‘naltirilgan. O‘zbekiston olimlari ham 4K moduli mazmunini milliy ta‘lim tizimiga moslashtirish bo‘yicha izlanishlar olib bormoqda. S. Tursunov (2020) o‘z tadqiqotlarida 4K kompetensiyalarining maktabgacha ta‘limdagi ahamiyatini ochib bergan. N. Sodiqova (2021) o‘quvchilarda kommunikativ madaniyatni shakllantirishda 4K yondashuvining metodik asoslarini tahlil qilgan. Sh. Rasulova (2022) esa kreativlikni rivojlantirishda loyiha asosidagi o‘qitish metodlarini samarali deb hisoblaydi. Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, 4K moduli nafaqat zamonaviy pedagogikaning konseptual asosi, balki yosh avlodni global mehnat bozori talablariga tayyorlashning muhim omilidir. Xalqaro tajribalar va mahalliy ilmiy izlanishlarni uyg‘unlashtirish O‘zbekiston ta‘lim tizimida 4K modulining muvaffaqiyatli joriy etilishiga xizmat qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Tadqiqot metodologiyasi. Mazkur tadqiqotning metodologik asosi zamonaviy pedagogika, innovatsion ta‘lim nazariyasi hamda xalqaro kompetensiyaga asoslangan yondashuvlar konsepsiyasiga tayanadi. Ishda 4K modulining mazmuni, uning xalqaro tajriba va O‘zbekiston amaliyotidagi qo‘llanilishi tizimli tahlil qilindi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi ilmiy-uslubiy metodlar qo‘llanildi:

1. Nazariy tahlil metodi — 4K moduliga oid xorijiy va mahalliy adabiyotlar, maqolalar, xalqaro dasturlar (21st Century Skills, OECD Learning Compass, Singapur ta‘lim modeli) o‘rganildi.
2. Qiyosiy tahlil metodi — Singapur, Finlyandiya, AQSH ta‘lim tizimlaridagi 4K moduli asosidagi yondashuvlar O‘zbekiston ta‘lim tizimi bilan solishtirildi.
3. Tizimli yondashuv — 4K modulining pedagogik jarayondagi o‘zaro bog‘liq tarkibiy qismlari (kritik fikrlash, kommunikatsiya, kollaboratsiya, kreativlik) o‘rtasidagi uzviy aloqalar aniqlab chiqildi.

4. Tajriba-tahlil metodi — O‘zbekiston maktabgacha va umumta’lim muassasalarida 4K tamoyillari asosida olib borilayotgan faoliyatlar kuzatilib, samaradorligi tahlil qilindi.

5. Kontent-tahlil — xalqaro va milliy hujjatlar (ta’lim konsepsiyalari, normativ qarorlar, ilmiy maqolalar) mazmuni o‘rganildi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, 4K modulini samarali joriy etish uchun o‘qituvchilarning kasbiy malakasi, ta’lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni tatbiq etish hamda o‘quvchilarning mustaqil fikrlash faoliyatini rag‘batlantirish muhim omil ekanligi aniqlangan.

Tahlil va natejalar.

1. 4K moduli mazmuni va mohiyati

4K moduli — bu zamonaviy ta’limning asosiy to‘rt tayanch ko‘nikmasini ifodalaydi:

Kritik fikrlash — o‘quvchining o‘z fikrini tahlil qilish, dalillarga asoslangan qaror qabul qilish qobiliyatidir.

Kommunikatsiya — o‘z g‘oyasini aniq, ravon va tushunarli ifodalash, muloqot madaniyatini egallashdir.

Kollaboratsiya — jamoada ishlash, bir-birini tinglash, umumiy maqsad sari hamkorlikda harakat qilish qobiliyatidir.

Kreativlik — yangicha fikrlash, muammolarga noodatiy yechim topish, innovatsion yondashuvdir.

Bu to‘rtta kompetensiya insonni nafaqat bilimli, balki ijtimoiy jihatdan faol, tashabbuskor va ijodkor shaxs sifatida shakllantiradi.

2. Xalqaro ta’lim tizimida 4K moduli tajribasi

Dunyoning ilg‘or mamlakatlari — Singapur, Finlyandiya, AQSH, Janubiy Koreya va Yaponiya ta’lim tizimlarida 4K moduli asosiy strategik yo‘nalish sifatida joriy etilgan.

Singapurda “Teach Less, Learn More” konsepsiyasi asosida o‘quvchilar mustaqil fikrlash va hamkorlikda ishlashga o‘rgatiladi.

Finlyandiyada har bir fan 4K kompetensiyalariga mos integratsiyalashgan holda o‘tiladi, darslar loyihaviy o‘yinlar orqali tashkil etiladi.

AQSHda “21st Century Skills” dasturi orqali 4K moduli barcha bosqichdagi ta’lim dasturlariga kiritilgan. Bu tajribalar shuni ko‘rsatadiki, 4K moduli global ta’limni insonparvarlik, ijodkorlik va ijtimoiy faollikka yo‘naltirmoqda.

3. O‘zbekiston ta’lim tizimida 4K modulini joriy etish amaliyoti

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining ta’lim sifatini oshirish, zamonaviy yondashuvlarni joriy etish haqidagi qarorlariga muvofiq, 4K moduli asosida dars jarayonlarini tashkil etish keng yo‘lga qo‘yilmoqda.

Maktabgacha ta'limda bolalarda kreativlik va muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish uchun interfaol o'yin texnologiyalaridan foydalanilmoqda.

Umumta'lim maktablarida esa darslar guruhli ish, munozara, loyiha asosida tashkil etilib, o'quvchilarning hamkorlikda ishlash va mustaqil fikrlash qobiliyatlari shakllantirilmoqda.

Oliy ta'limda esa 4K moduli asosida talabalarda innovatsion g'oyalar ishlab chiqish, startaplar yaratish ko'nikmalari rivojlantirilmoqda.

Mazkur modul nafaqat dars jarayonida, balki o'quvchilarning ijtimoiy loyihalarda, musobaqalarda va klub faoliyatlarida ham o'z ifodasini topmoqda.

4. 4K modulini samarali joriy etish shartlari

4K modulini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun quyidagi omillar muhim:

O'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalarni chuqur bilishi;

Innovatsion dars metodikalaridan (STEAM, CLIL, Singapur texnologiyasi va boshqalar) foydalanish;

Ta'lim jarayonida raqamli platformalar va multimedia vositalaridan keng foydalanish;

O'quvchilarda mustaqillik, ijodkorlik va muloqot madaniyatini shakllantirish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, 4K moduli — zamonaviy ta'limning global talablari bilan hamohang, inson kapitalini rivojlantirishning eng samarali yo'nalishlaridan biridir. Xalqaro tajriba shuni ko'rsatmoqdaki, 4K kompetensiyalarini shakllantirgan yoshlar nafaqat bilimli, balki ijodkor, tanqidiy fikrlovchi va hamkorlikda ishlay oladigan shaxslar sifatida jamiyat taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shadi.

O'zbekiston ta'lim tizimida bu modulni keng joriy etish kelajak avlodning raqobatbardoshligi, ma'naviy yetukligi va zamon bilan hamnafas bo'lishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Anderson, T. (2010). Theories of learning and educational practice. New York: Routledge.
2. Dewey, J. (2007). Democracy and education. Mineola, NY: Dover Publications.
3. Ennis, R. H. (1985). Critical thinking and subject specificity: Clarification and needed research. Educational Researcher, 14(3), 4–10.
4. Fadel, C., & Trilling, B. (2009). 21st century skills: Learning for life in our times. San Francisco: Jossey-Bass.
5. Robinson, K. (2011). Out of our minds: Learning to be creative. Chichester: Capstone Publishing.

6. Rasulova, Sh. (2022). Innovatsion loyihalar orqali kreativ fikrlashni rivojlantirish. Tashkent: O'qituvchi nashriyoti.
7. Sodiqova, N. (2021). 4K kompetensiyalarini shakllantirishda kommunikativ metodlar. Pedagogika va innovatsiya, 3(12), 45–52.
8. Tursunov, S. (2020). Maktabgacha ta'limda 4K modulining ahamiyati. Ta'lim nazariyasi va amaliyoti, 2(5), 23–30.
9. OECD (2021). Learning compass 2030: A framework for future skills. Paris: OECD Publishing.
10. Ministry of Public Education of Singapore. (2020). Teach Less, Learn More: Educational framework. Singapore: MOE.